

До
Членовете на научното жури,
утвърдено със зап. № 888/10.04.2018 г.
на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Гертана Василева Боянова относно дисертационния труд на
Десимира Гришова Юрукова на тема „Придобиване на собственост по приращение“,
представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
в научно направление 3.6. „Право“ (Гражданско и семейно право)

I. Информация за докторанта.

Десимира Гришова Юрукова е родена на 20 септември 1988 г. Завършила е специалност „Право“ в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ през 2013 г. В периода 2013-2014 г. е работила в счетоводна къща в гр. Благоевград. През 2014 г. е зачислена е като редовен докторант към катедра „Гражданскоправни науки“ към Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски, а от учебната 2017/2018 г. е назначена за асистент в същия университет, като е водила упражнения по „Обща теория на гражданското право“ и по „Вещно право“.

II. Обща характеристика на дисертационния труд.

Дисертационният труд представлява монографично изследване относно придобиването на собственост по приращение. Работата е в обем от 223 страници. Използваната научна литература включва 82 заглавия, от които 72 са на български език, а 10 са на чужд език. Направени са 205 бележки под линия. Трудът включва увод, три глави и заключение. В увода са определени предмета, целите и задачите на изследването, както и какви методи са използвани при разработване на тезата.

Глава първа обхваща въпросите, свързани с изясняване на някои основни понятия и на общата характеристика на приращението по чл. 92 и 93 от ЗС. Докторантката възприема тезата, че нормата на чл. 92 е диспозитивна по своята същност, а не въвежда оборима презумпция (с. 14). На с. 18 е засегната хипотеза, при която е учредено право на строеж или на сервитутно право (вероятно за изграждане на

отклонения от общи мрежи и съоръжения). В тази връзка следва да се прецизира изложението, тъй като има неяснота относно това дали и кога се придобива по приращение изграденото в чуждия имот въз основа на сервитутното право, като се има предвид, че погасяване на сервитут поради неупражняване е уредено единствено в Закона за водите и то в продължение на 10 г. (чл. 106, т.8, б. „г“), а не се прилага разпоредбата на чл. 67 ЗС. Ако става дума за площадкови обекти, за които се учредява право на строеж, тогава също трябва да се уточни.

Не става ясно в изложението защо авторът възприема, че присъединяването е първичен способ за придобиване на собственост върху вещ, след като неведнъж споменава, че има много сходства с приращението, за което приема че е деривативен способ.

Авторът разглежда подробно и института на придобивната давност, с цел да го отграничи от приращението. В тази връзка дисертантката не се аргументира коя от тезите възприема: за автоматичния характер на приращението или за необходимостта от извършване на волеизявление от страна на собственика на земята. Но следва да се има предвид и това, че законът не изисква наличието на владение във фактическия състав на приращението, каквото се изисква при придобивната давност (с. 52).

Дисертантката е отделила внимание на историческото развитие на института на приращението (в Древността, в римското право, в Средновековието, българското право). Освен това е много полезен и сравнителноправният анализ на уредбата на приращението в немското, швейцарското и австрийското право.

В глава втора на труда е отделено внимание на обектите на приращението, като е засегнат въпроса за незаконните строежи. На с. 108 е посочено, че „незаконните строежи не могат да бъдат обект на придобиване на право на собственост по приращение, защото те не съществуват като самостоятелни обекти“. Следва да се има предвид, че съдебната практика приема, че сграда, която е незаконен строеж е обект на правото на собственост и може да се придобива по давност, ако не подлежи на премахване (Р. № 1065/16.03.2009г. по гр. д. № 3428/2007г., IV г.о.; Р. № 1159/24.09.2008 г. по гр. д. № 4293/2007 г. на IV г.о.). В този смисъл е добре да се разгледа и статута на търпимия строеж, който е незаконен строеж, но не подлежи на премахване.

В пар. 2 на втора глава е разгледан фактическия състав на приращението, като са разгледани отделните критерии за признака „трайност“ на прикрепването на вещта.

Отделено е внимание и на субектите (физически лица, държавата, общините), както и придобиването на право на собственост по приращение при наличието на съсобственост, по време на брака при различните видове режими за уреждане на имуществените отношения между съпрузите. Разгледани са случаите на приращение при превишаване обема на учреденото право на строеж. В тази връзка следва да се отбележи, че е добре докторантката да се опита да даде отговори на въпроси, които сама поставя (напр. на с. 164 относно последиците от изграждане на обект от суперфициара в по-голям обем от първоначално уговорения със собственика на земята в хипотезата на погинал обект, който отново е построен).

Изложението на глава трета включва придобиване на право на собственост върху добиви, като е разгледан фактическия състав на разпоредбата на чл. 93 ЗС и е направен анализ на плодовете, на такива, които са обект на придобиване и на такива, които не могат да се придобият по силата на чл. 93 ЗС. Тъй като докторантката възприема тезата за деривативния характер на придобивния способ по чл. 93 (с. 195), посочвайки и поддръжниците на тази позиция, би било добре да посочи и кои автори застъпват обратното становище – за първичния характер на способа. Отделено е внимание на придобиването на плодове от страна на ползвател, наемател, добросъвестен владеец.

III. Научни и научно-приложни приноси и достойнства на дисертационния труд.

1. Трудът представлява научна новост за правната ни литература, като е първото монографично изследване по въпросите, свързани с придобиване право на собственост чрез приращение.

2. Докторантката е цитирала голям брой съдебни решения на отделните видове съдилища в зависимост от разглежданата проблематика в дисертационния труд.

3. Интерес представлява хипотезата за приращение на обект под повърхността на земята и е удачно предложението *de lege ferenda* да се допълни чл. 92 ЗС по следния начин: „Собственикът на земята е собственик и на постройките и насажденията върху и под земята, освен ако не е установено друго.“ (с. 173).

4. Принос представлява предложението *de lege ferenda* да се допълни разпоредбата на чл. 92 от ЗС с „ако собственикът има интерес“;

5. С приносен характер е и предложението в българското законодателство да се уреди възможност, при която ако оттеглянето или отмиването на водата не представлява временно явление, а промяната остане трайна, да се прилагат правилата на приращението относно новообразуваната се земя и насажденията върху нея.

IV. Критични бележки и препоръки към автора.

Наред с посочените приноси и достойнства на дисертационния труд към автора могат да бъдат отправени и някои критични бележки и препоръки:

1. Не са достатъчно използваните чуждестранни трудове и публикации във връзка с темата на дисертационния труд. Освен това е препоръчително пар. 3 на първа глава да се премести преди пар. 2, тъй като логически би следвало да се разгледа най-напред историческото развитие на съответния институт, а след това неговото отграничаване от други сходни явления.

2. Не е достатъчна аргументацията, че разпоредбата на чл. 92 от ЗС урежда деривативен придобивен способ на вещни права и че е „налице производно придобиване, защото фактическият състав включва притежаване на право от приобретателя“ (с. 17). Необходимо е доста по-добре да се аргументира тезата относно производния характер на приращението. Освен това на няколко места се използва изрази „освен ако е уговорено друго“ вместо „освен ако е установено друго“ (с. 24, 48, 122, 156, 159 и др.), а самият автор в началото на труда прави уточнението, че неслучайно в закона е записано „освен ако е установено друго“ (с. 17).

3. В труда има известни неточности, които следва да се прецизират. Така например на с. 141 би следвало да се цитира новият чл. 349, ал. 2 от ГПК във връзка с възлагане на неподеляемо жилище на единия съпруг. Освен това на с. 159 е добре да се коригира изрази „Приращението няма за цел да „ограничи“ ограниченото право на собственост, а да защити абсолютното вещно право на собственика на земята – собственост“.

4. Не е разгледано и анализирано ТР. № 5 от 2015 г., ОСГК на ВКС, касаещо приложното поле на разпоредбата на чл. 92 ЗС в случай на публична продажба на недвижим имот, върху който е построена сграда.

5. Неправилно се посочва в труда, че след изграждане на обект в „груб вид“ правото на строеж се „преобразува“ и „трансформира“ в право на собственост (с. 113 и с. 169), тъй като правото на строеж продължава да съществува едновременно с правото

на собственост върху сградата, когато последната е построена до етап „груб вид“ (аргумент от чл. 66, ал. 2 ЗС).

V. Заключение

Дисертационният труд „Придобиване на собственост по приращение“ представлява оригинална научна разработка, която следва да получи положителна оценка. Трудът показва, че докторантката има задълбочени теоретични познания и умение да извършва самостоятелни научни изследвания. Разкрива нейната способност да анализира и тълкува норми както от българското законодателство, така и от чужди правни уредби. Считам, че дисертацията отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за неговото прилагане за получаване на образователната и научна степен „доктор“.

С оглед изложеното предлагам на научното жури да вземе решение за присъждане на Десимира Гришова Юрукова образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност 3.6. „Право“ (Гражданско и семейно право).

23.05.2018 г.

Член на научното жури:

доц. д-р Гергана Боянова